

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та
менеджменту

Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці: виклики, реалії, стратегії

**Digital Transformations and innovative technologies in the
economy: challenges, realities, strategies**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
(Україна, Суми, 17-19 червня 2022 р.)

Суми
Сумський державний університет
2022

УДК [330.34+330.336](063)
E45

*Рекомендовано вченою радою
Сумського державного університету
(протокол № 5 від 17 листопада 2022 р.)*

E45 Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці: виклики, реалії, стратегії: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Цифрові трансформации та інноваційні технології в економіці: виклики, реалії, стратегії»/ за заг. ред.: Л. Л. Гриценко, І. В. Тютюнник. Суми : Сумський державний університет, 2022. – 75 с.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Цифрові трансформации та інноваційні технології в економіці: виклики, реалії, стратегії» містять результати наукових досліджень присвячених пошуку системного вирішення мультидисциплінарних проблем в галузі електронного бізнесу і технологічних інновацій, цифрової трансформації освітніх систем, запровадження інноваційних технологій у фінансовому секторі.

Для науковців, науковців, студентів, аспірантів, представників бізнесу та громадських організацій і вищих навчальних закладів та широкого кола читачів.

The materials of the International scientific and practical conference "Digital transport and innovative technologies in the economy: challenges, realities, strategies" provide the results of scientific research focused on the search for a systematic solution to multidisciplinary problems in the field of electronic business and technological innovations, digital transformation of educational systems, the introduction of innovative technologies in financial sector. .

For scientists, researchers, students, postgraduates, representatives of business and public organizations and higher education institutions and a wide range of readers.

УДК [330.34+330.336](063)

© Колектив авторів, 2022
© Сумський державний університет, 2022

ЗМІСТ

<i>Oleksandra Tverezovska</i> <i>Viktoria Alekseieva</i> <i>Olha Chumak</i>	Advantages of digital marketing in modern life.....	5
<i>Larysa Hrytsenko</i> <i>Maryna Brychko</i> <i>Veronika Litovtseva</i>	The significance of information technologies as an innovation factor in business activities in Ukraine	7
<i>Олена Кравченко</i> <i>Олексій Шаповал</i> <i>Алла Дмитренко</i>	Public and financial services in the contex of digitalization.....	10
<i>Liliia Derkach</i> <i>Larysa Hrytsenko</i> <i>Олена Крухмаль</i>	Блокчейн технологія у бухгалтерському обліку й аудиті.....	13
<i>Коломієць П.Ю.</i> <i>Олександр</i> <i>Тверезовська</i>	Role of sustainable finance in environmental protection in Ukraine.....	15
<i>Вікторія Білошанка</i> <i>Daria Tymoshyk</i>	Інструменти превентивного управління проблемними кредитами в умовах воєнного стану..	18
<i>Nataliia Letunovska</i> <i>Valeriia Koroshchenko</i> <i>Olena Pakhnenko</i>	Тенденції розвитку банківських інновацій в Україні.....	22
<i>Anzhelika Shalda</i> <i>Mária Pomffyová</i>	Impact of information technologies on the activities of small and medium-sized enterprises.....	26
<i>Yevhen Nikitchenko</i> <i>Anna Korzh</i> <i>Anastasiia Samoilkova</i>	Marketing innovations in the activities of medical institutions under the influence of COVID-19.....	29
<i>Андрій Семенов</i> <i>Олександра Тверезовська</i> <i>Ірина Кожушко</i> <i>Olena Kryklii</i>	The role of digital technologies in responding to COVID-19.....	31
	The influences of the digital economy on the degree of participation and trust in the responsible authorities.....	34
	Advantages and disadvantages of using cryptocurrency by enterprises.....	38
	Digital business communications as a direction of innovation transfer in the context of the COVID-19 pandemic.....	41
	Фінтех-екосистема: складові успішного розвитку ...	43
	Стан, основні тенденції та управління зовнішнім державним боргом України.....	47
	Conditions that determine the effectiveness of the use of immersive learning technologies.....	51

<i>Артем Сергеев</i>	Вплив штучного інтелекту на соціально-економічні системи.....	55
<i>Lyudmila Ryabushka</i>	Analysis of factors influencing foreign direct investment in Ukraine.....	58
<i>Andrii Yusiuk</i>	Modern trends of digital business communications and innovation transfer in medicine.....	62
<i>Anastasiia Samoilikova</i>		
<i>Margaryta Popelnuh</i>		
<i>Ігор Рекуненко</i>	Особливості використання монетарних інструментів національним банком України для впливу на грошовий ринок.....	64
<i>Артем Сергеев</i>		
<i>Олександра Тверезовська</i>	Стан, основні тенденції видатків державного бюджету України.....	68
<i>Анастасія Федан</i>		
<i>Svitlana Pokhylko</i>	State approach to digital transformation in Ukraine.....	72
<i>Anna Yeremenko</i>		

ІНСТРУМЕНТИ ПРЕВЕНТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Олена Крухмаль, к.е.н., доц.
кафедра фінансових технологій і підприємництва
ННІ БіЕМ Сумський державний університет
Коломієць П.Ю.
студентка спеціальності
«Фінанси, банківська справа та
страхування»
(Банківська справа), 3 курс
ННІ БіЕМ Сумський державний університет*

Якість портфеля банківських кредитів є одним з найважливіших показників при оцінці будь-якого банку, його фінансової стійкості та здатності виконувати свої функції. Водночас якість кредитних портфелів банків показує стан банківської системи та економіки, в цілому. Під час воєнного стану дана проблема є досить актуальною, тому що важливо намагатися стримувати ріст проблемних кредитів, вживаючи превентивні заходи, щоб підтримати і банки-кредитори, і позичальників, а отже і економіку країни, яка на даний момент вона і так є дуже вразливою.

Протягом останніх років відбувалося поступове зниження частки непрацюючих кредитів в кредитних портфелях банків. Статистика початку 2022 року, говорить про те, що в 2021 році було дійсно позитивне зрушення в проблемних кредитах. Відповідно до даних Національного банку України обсяг непрацюючих кредитів (NPL) протягом 2021 року зменшився на 85,2 мільярда гривень, що в відсотковому еквіваленті становить 11% [1].

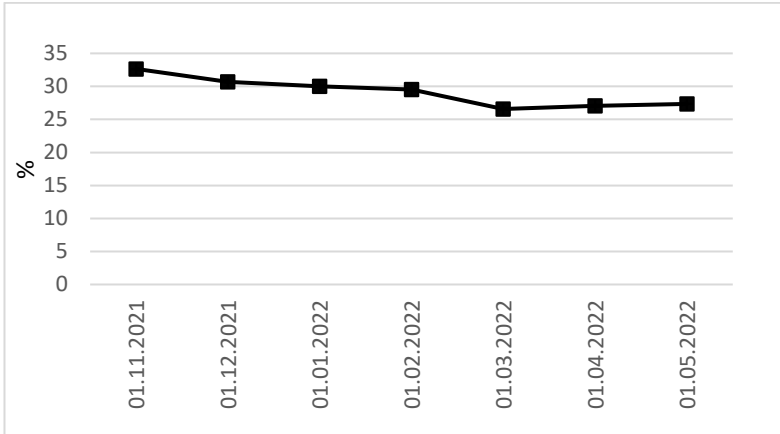
За 2021 рік державні банки скоротили обсяг NPL найбільше – це майже дві третини загального обсягу скорочення в банківському секторі України. У банках з іноземним капіталом покращилася якість кредитних портфелів, так само як і в тих, що мають приватний капітал. Тобто чітко було видно, що Нацбанк притримувався своєї стратегії, однією з головних цілей якої, було зменшення проблемних кредитів в банківській сфері України.

З початком повномасштабної війни в Україні Тенденція змінилася на протилежну. Вже на початок увітня НБУ зафіксував зростання частки непрацюючих кредитів в портфелях банків, ще більше зростання зафіксовано на початку травня. Це пов'язано з зниженням можливості населення та підприємців обслуговувати свої зобов'язання перед банками, а також значною втратою майна під заставу та звісно ж,

Розглянувши дані Нацбанку можна проаналізувати як протягом останніх шести місяців змінювалася частка непрацюючих кредитів по відношенню до

загальних валових кредитів. Відповідно до рисунку 1 ми бачимо, що частка NPR до валових кредитів складає 27,35% на 01.05.2022.

Якщо ж починати ще з минулого року, то ми чітко бачимо, що кількість непрацюючих кредитів зменшувалася, тобто це говорить про якісну роботу Нацбанку проведеному щодо удосконалення системи.

Рисунок 1. Частка непрацюючих кредитів до сукупних валових кредитів 01.11.2021 – 01.05.2022[1]

Відповідно на 01.03.2022 маємо ще позитивний результат, але вже на перше квітня можемо спостерігати підвищення, тобто це спричинено саме першим місяцем війни. Якщо розглядати в контексті фізичних осіб, то багато людей втратило місце проживання, місце роботи та стабільну зарплатню і тим самим зменшилися виплати по кредитах. Людям зі східних регіонів України довелося покинути майже все і таким чином, наразі, вони не мають достатньо коштів аби покрити виплати за кредитами.

Стосовно юридичних осіб ситуація та сама, наразі є досить багато випадків, коли були зруйновані заводи, магазини, фабрики або ж розташування підприємства не дозволяє виробляти та надавати товари та послуги, через своє розташування, тобто деякі юридичні особи взагалі втратили дохід з якого можна було б покривати кредити.

Загалом зріст частки непрацюючих кредитів відбувся вперше з 2017 року. Як бачимо дані на 01.05.2022 знову показують підвищення показника. Але це вже нижче зростання ніж за попередній місяць на 0,19%, звісно, що повністю повернутися до ситуації яка була на момент 24 лютого не вдасться поки в країні йде війна, бо так чи інакше, це звісно приносить великі витрати.

Тому уряд та НБУ запровадили певну стратегію щодо кредитування в країні з метою стримання швидкого зростання непрацюючих кредитів та

зменшення можливих економічних втрат, загалом. Відповідно до Постанови НБУ «Про деякі питання діяльності банків України та банківських груп», відбулися зміни в кредитування як фізичних осіб так і юридичних.

Наразі банкам заборонено здійснювати активні операції із пов'язаними з банком особами щодо укладання нових кредитів та договорів про надання банком фінансових зобов'язань, укладання договорів про внесення змін до кредитних договорів, а саме збільшення сум кредитів та фінансових зобов'язань та збільшення строків користування кредитами[2]

На початку війни було Нацбанк доєднався до ініціативи розширення державних програм підтримки підприємців, а саме «Доступні кредити 5-7-9%». Відповідно до рішення уряду, будь-яке діюче підприємство країни може взяти кредит під 0% річних протягом воєнного стану та місяць після його завершення. Потім кредитна ставка становитиме 5% і максимальна сума кредитування наразі становить 60 мільйонів гривень.

Самим банкам було надана можливість бланкового рефінансування, задля підтримки ліквідності, впровадження «кредитних канікул», здійснення реструктуризації кредитів. Також були спрощені вимоги до поточної роботи банків, що дозволять не відволікати ресурси банків від кредитної підтримки економіки країни[3]

Після трьох місяців війни НБУ зазначив, що банкам наразі досить складно навіть з допомогою, яку запровадив уряд, тому потрібно готувати себе до того, що втрати по кредитах будуть значними.

Деякі банки скористалися «кредитними канікулами» - це допомагало їм під час пандемії Covid -19, тому банки пропонували:

- відміну обов'язкового платежу строком від одного до трьох місяців;
- тимчасове зменшення ставок по кредитах;
- деякі банки відмовлялися від нарахування штрафів за невіплату;
- дисконт у раз дострокового погашення кредиту[4].

Деяким бакам вдалося уникнути значних ризиків, але зосереджуватися на даній програмі не варто, бо вона гарно діє протягом короткострокового терміну. Тому щоб профінансувати процентні та операційні витрати необхідно зменшити масштаби цієї програми.

Відповідно до програми «Доступні кредити 5-7-9%» банкам вдалося видати 6726 пільгових кредитів і це лише дані наприкінці травня, сума кредитів складає 24,38 мільярдів гривень. Фонд розвитку підприємництва відповідно до цієї програми вже уклав угоди про співробітництво з 42 банками. Тому можна сказати, що наразі – це один з дієвих способів кредитування з юридичними особами[5].

Один з важливих наслідків погіршення якості кредитів є необхідність збільшення резервів за кредитами. Покриття боргів резервами зросло в порівнянні з лютим, але цього недостатньо під час такої ситуації.

Отже, банківська система потребує зважених превентивних заходів в галузі кредитування. Варто зауважити, що минає час і деякі інструменти, наприклад, кредитні канікули, уже втрачають свою актуальність. Навпаки, зараз банки починають збільшувати кількість виданих кредитних карток або наданих розстрочок.

Іпотечне кредитування в Україні призупинилося, але важливо моніторити існуючий кредитний портфель для виявлення проблемних кредитів, які ще можна реанімувати.

Перш ніж почати активізувати свою кредитну діяльність в більших об'ємах, управлінському відділу будь-якого банку варто розробити стратегію, яка знизить кредитний ризик і банку вдасться уникнути значних витрат. Тобто краще не робити швидкого вступу на кредитний ринок не запевнивши себе, що банк в змозі потім скоригувати можливі проблеми.

Список використаної літератури

1. Індикатори фінансової стійкості та довідкові дані Наглядова статистика Статистика Офіційний сайт НБУ URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>

2. Постанова Національного банку України від 25.02.2022 «Про деякі питання діяльності банків України та банківських груп» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0023500-22#Text>

3. Як НБУ підтримує кредитування під час війни Економічна правда Українська правда 2022 URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/31/684979/>

4. НБУ: Попит бізнесу й населення на кредити знизився Фінанси та економіка Електронний журнал Finbalance URL: <https://finbalance.com.ua/news/nbu-popit-biznesu-y-naselennya-na-kreditiv-znizivsya>

5. За час дії воєнного стану в межах Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» видано 6 726 пільгових кредитів на 24,38 млрд грн Офіційний сайт Міністерства фінансів України

URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/minfin_zh_chas_dii_voennogo_stanu_v_mezhakh_derzhavnoi_programi_dostupni_kreditiv_5-7-9_vidano_6_726_pilgovikh_kreditiv_na_2438_mlrld_grn-3452